

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Viestinnän koulutusohjelma

Mikko Piskonen

ROUTE 66 – MOOTTORIPYÖRÄILLEN IDÄSTÄ LÄNTEEN
Matkailudokumentin leikkaamisprosessi

Opinnäytetyö
Toukokuu 2017

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2017
Viestinnän koulutusohjelma

Länsikatu 15
80110 JOENSUU
050 3116310

Tekijä
Mikko Piskonen

Nimeke
Route 66 – Moottoripyöräillen idästä länteen
Matkailudokumentin leikkaamisprosessi

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä on otettava huomioon leikattaessa matkailudokumenttielokuvaa. Työssä tutkittiin dokumenttielokuvakonseptin luomista jo valmiiksi kuvatusta materiaalista, sekä sen leikkaamista valmiiksi dokumenttielokuvaksi.

Dokumenttielokuvaa pohjustavassa tietopohjassa käsittelen dokumenttielokuvan ominaispiirteitä ja tyyllilajeja. Tietopohjassa tuon esille myös matkailudokumenteille ominaisia piirteitä ja ihmisten odotuksia matkailuaiheisille dokumenttielokuville. Tämän jälkeen esittelen itse matkakohdetta eli historiallista Route 66:ta. Käsittelen myös sitä, kuinka nämä oletukset ja odotukset vaikuttivat dokumenttielokuvan leikkausprosessiin.

Dokumenttielokuvaa varten valmiiksi kuvattu materiaali oli motoristien itsensä kuvaamaa matkaltaan Amerikan halki Route 66:ta pitkin. Tämän kuvamateriaalin lisäksi kuvasimme moottoripyöräilijöiden haastattelun, jota käytimme dokumenttielokuvan narratiivina. Opinnäytetyössä käytettävä ohjelmakonsepti luotiin yhdessä matkailualan opiskelijoiden kanssa.

Kieli
suomi

Sivuja 31
Liitteet 1
Liitesivumäärä 2

Asiasanat
Dokumenttielokuva, matkailudokumentti, elokuvaleikkaus, ohjelmakonsepti

THESIS
May 2017
Degree Programme in Communication
Länsikatu 15
FI 80110 JOENSUU
FINLAND
050 3116310

Author
Mikko Piskonen

Title
Route 66 - Motorcycling from East to West
The Editing Process of a Documentary Film

Abstract

The purpose of the thesis was to find out what to consider when editing a travel documentary film. The thesis explored the creation of a travel documentary film concept from already filmed material and its editing into a finished documentary film.

In a documentary film based information base, this thesis describes the characteristics and styles of a documentary film. In the knowledge base, thesis also describes the characteristic features and people's expectations of tourism-related documentary films. After that, there is presented the actual destination, the historic Route 66. Thesis also explains how these expectations and assumptions influenced the documentary film's editing process.

The material that was already filmed for the documentary, was shot by the motorists themselves along the Route 66 of America. In addition to this filmed material an interview was conducted with the motorcyclists, which was used as a narrative for the documentary film. The travel documentary film concept used in the thesis was created together with the students of degree programme in tourism.

Language
Finnish

Pages 31
Appendices 1
Pages of Appendices 2

Keywords
Documentary film, travel documentary, movie editing, film concept

Sisälllys

1	Johdanto	5
2	Dokumenttielokuva	6
2.1	Mitä dokumenttielokuva on?	6
2.2	Dokumenttielokuvan genret	7
2.3	Moodit	9
2.4	Dokumenttielokuvan tekoprosessi	10
2.5	Dokumenttielokuvan leikkaaminen	11
3	Route 66	12
3.1	Historic Route 66	12
3.2	Ajettu reitti	13
4	Moottoripyöräillen idästä länteen	17
4.1	Julkaisukanavat	17
4.2	Ohjelmakonsepti	18
4.3	Haastattelut ja materiaalin läpikäynti	19
5	Leikkausprosessi	21
5.1	Leikkausprosessi yleisesti	21
5.2	Kartta-animaatio ja musiikit	22
5.3	Ensimmäinen jakso	23
5.4	Toinen jakso	24
5.5	Kolmas jakso	26
6	Pohdinta	28
	Lähteet:	30

Liite

Liite 1   Route 66 -matkaohjelman haastattelukysymykset

1 Johdanto

Minulla oli mahdollisuus olla mukana projektissa, jossa oli tarkoituksena tehdä dokumenttielokuva Amerikan halki matkaavasta moottoripyöräporukasta. Sain olla projektissa videon suunnittelijana ja leikkaajana. Tehtävänä oli toteuttaa dokumenttielokuva jo valmiiksi kuvatusta materiaalista. Videomateriaali oli kuvattu Amerikassa, jossa ryhmä suomalaisia motoristeja oli ajanut Route 66:n ja he olivat itse kuvanneet koko matkan. Toteutin videoprojektin yhteistyössä kahden matkailualan opiskelijan kanssa, jotka toivat työhön toivottua matkailun näkökulmaa. Mukana oli myös media-alan opiskelija, joka toimi videon tuottajana. Projektin päätuottaja oli yksi matkalaisista, Matti Lieskala ja kaikki tehtiin hänen omistamansa Videoflame Oy:n nimissä.

Opinnäytetyössäni tarkastelen matkailudokumenttielokuvakonseptin suunnittelua jo valmiiksi kuvatuista materiaaleista ja materiaalin leikkaamista valmiiksi teokseksi. Tutkin, mitä kaikkea pitää huomioida leikatessa matkailudokumenttia. Teoksen piti toimia 30 minuutin mittaisena kokonaisuutena sekä kolmena erillisenä 10 minuutin mittaisena jaksone. Tämä mahdollistaa dokumentin julkaisun joustavammin eri alustoilla. Käsittelen aluksi dokumenttielokuvan historiaa, käsityksiä, määritelmiä, lajityyppejä sekä leikkaamista. Esittelen myös kuvamateriaalissa matkatun reitin sekä reitillä näkyvät matkakohteet. Tämän jälkeen paneudun videokonseptin suunnitteluprosessiin. Lopuksi selvitän miten konsepti ja lopullinen dokumenttielokuva saivat muotonsa leikkausvaiheessa.

2 Dokumenttielokuva

2.1 Mitä dokumenttielokuva on?

Dokumenttielokuvaa on yritetty hahmotella historiassa usealla eri tavalla. Onko dokumenttielokuva taidetta? Miten se eroaa fiktiosta? Mikä on sen suhde sosiaalishistorialliseen maailmaan? Katsojan ja tekijän välillä on tehty kirjoittamaton sopimus, että dokumenttielokuva kertoo todellisuudesta. Aikaisemmin on ajateltu, että dokumenttielokuva vangitsee todellisuuden ja että se esitetään katsojalle neutraalisti. Yleensä kuitenkin tekemisen lähtökohtana on, että elokuvantekijä tahtoo kertoa jotain ympärillä olevasta maailmasta ja hyödyntää kertoessaan elokuvakerrontaa, esimerkiksi elokuvaleikkausta. Tämän seurauksena elokuvantekijä tietoisesti jättää joitain asioita kertomatta tai muokkaa näkemäänsä omien mieltymyksien mukaan. Elokuvahistoriassa tämä jaetaan kahteen perinteeseen: Lumière-veljesten käyttämään ja George Mélièsin käyttämiin linjoihin. Lumière-veljeksiä pidetään dokumenttielokuvan keksijöinä. Heidän elokuvakoikeilunsa edustivat realistista traditiota, jossa pyrkimyksenä on säilyttää jokin hetkellinen tilanne, vaikuttamatta sen esittämiseen elokuvakerronnallisin keinoin. Mélièsin tyyliä taas pidetään fiktion lähtökohtana: hän korosti tekijää ja tämän ilmaisua pyrkien käyttämään mielikuvituksellisia ratkaisuja ja huijaamaan katsojaa elokuvakerronnallisin keinoin. Yksi perustava määritelmä dokumenttielokuvalle, joka erottaa sen fiktiosta, on määrä, jolla elokuvan tekijä kontrolloi kameran edessä olevia tapahtumia. (Aaltonen 2006, 27-30; Helke 2006, 19.)

Elokuvalla on ollut vahva pohja tieteessä jo 1800-luvulta lähtien, sillä sitä on käytetty välittämään tietoa. Elokuvaa on käytetty kuvaamaan muun muassa kansoja, kulttuureja, luonnontiedettä, fysiologiaa, ja sitä on hyödynnetty opetuksessa. Dokumenttielokuva alkoi kuitenkin vakiintua omaksi lajityypiksi vasta 1930- ja 1940-luvulla. Amerikkalaisen Pare Lorenzin mukaan dokumenttielokuva määriteltiin 1930-luvulla draamalliseksi faktuaaliseksi elokuvaksi. (Aaltonen 2006, 34.) Dokumenttielokuvan tarkoitus pyrkiä kertomaan pelkkiä faktoja näh-

tiin kuitenkin esteenä, joka vaikutti dokumenttielokuvaa kasvamasta ja kehittymästä omaksi itsenäiseksi taidemuodoksi (Aaltonen 2006, 29-30).

Yksi merkittävä virstanpylväs dokumentaarisen elokuvan historiassa on 1960-luvulla amerikkalaisten veljesten Albert ja David Mayslesin keksimä direct cinema. He eivät suunnitelleet tai pyrkineet ohjaamaan tapahtumia vaan antoivat tarinan muodostua kameran käydessä. Periaatteena oli, että dokumentaristi on täysin passiivinen sivustaseuraaja, joka ei saa vaikuttaa kameran edessä tapahtuviin asioihin. Tämän mahdollisti uusi kevyempi kuvauskalusto, joka ei ollut niin kömpelö kuin aiemmin. Samoihin aikoihin 1960-luvun Ranskassa syntyi toisenlainen suuntautuminen Jean Rouchin kehittämä *cinéma vérité*. Idea oli täysin päinvastainen kuin direct cinemassa. Dokumentit perustuivat haastatteluihin sekä tekijän ja kohteen vuorovaikutukseen. Mukana saattoi olla myös näyteltäjiä tai lavastettuja kohtauksia. (Helke 2006, 20-21; Nam 2015.)

Fiktio ja dokumentin välillä oleva raja ei ole koskaan ollut selkeä. Toisessa ääripäässä on animaatioelokuva, jossa kuvauskohdetta voidaan hallita täysin. Siinä leikkauksella voidaan rajata, mitä näytetään ja kuinka kauan. Toisessa ääripäässä on täysin dokumentaarinen otos jostakin tilanteesta, näkymästä tai esineestä, jossa kuvattavaan kohteeseen ei vaikuteta eikä sitä pyritä näyttämään eri valossa leikkauksella tai muilla elokuvakerronnallisilla keinoilla. Dokumenttielokuva osuu johonkin näiden kahden ääripään väliin riippuen elokuvakerronnallisuuden määrästä. Tekijä hahmottaa ja jäsentää hallitsematonta maailmaa kameran ja elokuvakerronnan avulla ja taiteellisuuden kriteeriksi tulee kontrollin määrä. Nykyään dokumenttielokuva on enemmänkin oma taidemuotonsa, jolla on edelleen sama tarkoitus kuin tieteellä. Riippumatta tyylilajista se pyrkii havainnoimaan ja ymmärtämään ympärillä olevaa maailmaa, mutta toteuttaa sen elokuvakerronnan keinoin. (Miettunen 1949, 48, 73; Aaltonen 2006, 30.)

2.2 Dokumenttielokuvan genret

Elokuvagenreistä puhuttaessa tarkoitetaan yleensä fiktiivisen elokuvan lajityyppejä. Dokumenttielokuvaa pidetään yhtenä elokuvagenrenä siinä missä fiktion

muita genrejä voivat olla kauhu, komedia, western tai musikaali. Aaltosen mukaan dokumenttielokuvan genreä voi pitää aika yksiselitteisenä: dokumenttielokuva on luovaa, tekijälähtöistä taiteellista ilmaisua, jonka aiheena on todellinen sosiaalishistoriallinen maailma. (Aaltonen 2006, 48.)

Aaltonen jakaa dokumenttielokuvat kolmeen päägenreen: antropologinen dokumenttielokuva, historiallinen dokumenttielokuva ja henkilökohtainen dokumenttielokuva. Myöhemmässä kirjassa hän jakaa näitä vielä tarkempisiin alalajeihin, kuten seurantadokumentti, tilannekuvaukset, henkilökuvat. (Aaltonen 2006, 50-72; 2011 21-25.)

Antropologinen dokumenttielokuva -termiä käytetään useassa eri merkityksessä. Jotkut käyttävät termiä kuvaamaan raakamateriaalia, jotkut opetusmateriaalia, joillekin se tarkoittaa kaikkia vieraita kulttuureja tai kansoja kuvaavia elokuvia. Joidenkin mielestä raakamateriaali muuttuu dokumenttielokuvaksi vasta kun sitä tulkitaan antropologian kontekstissa eri metodein. Antropologisen elokuvan tehtävänä on saada katsoja ymmärtämään toista kulttuuria. (Aaltonen 2006, 50-59; Helke 2006, 18.)

Puhuttaessa historiallisesta dokumenttielokuvasta on tärkeää ymmärtää ero dokumentin ja dokumenttielokuvan välillä. Dokumentti on niin sanotusti jälki todellisuudesta, kuten vaikkapa otos, joka on kuvattu sotarintamalla. Dokumentti voi toimia lähdemateriaalina historiantutkijalle tai dokumenttielokuvan tekijälle. Historiallinen dokumenttielokuva on esitys tai kuvaus kohteesta, jota se ei itse ole. Dokumenttielokuva on oma taiteellinen teoksensa ja se kertoo tarinan tai väittämän. (Aaltonen 2006, 60.)

Henkilökohtaista dokumenttielokuvaa voidaan kutsua myös subjektiiviseksi dokumenttielokuvaksi. Termiä käytettiin alun perin ilmaisemaan vastakohtaa objektiivisille dokumenttielokuville, jotka pyrkivät tutkimaan jotakin asiaa totuudenmukaisesti. Nimeä on kuitenkin kritisoitu, koska kaikki dokumenttielokuvat ovat jossain määrin subjektiivisia. Kuvauksen kohteena näissä toimii tekijä itse tai hänen lähipiirinsä, kuten oma perhe tai puoliso. Nämä eroavat paljon henkilökuvadokumenteista, joissa kuvauksen kohteena on esimerkiksi julkisuuden

henkilö. Henkilökohtaisissa dokumenttielokuvissa nähdään tavallisia ihmisiä elämässä normaalia elämäänsä. Vaikka kerronnan aiheena olisikin joku muu kuin tekijä itse, hän kuitenkin yleensä peilaa jollain tavalla itseään ja paljastaa tietoisuuden itsestään katsojalle, kuten toimimalla kertojaäänenä. (Aaltonen 2006, 73-80; Helke 2006, 57.)

Seurantadokumentissa pyritään näyttämään jonkin henkilön, ryhmän, eläimen tai asian muutos ajan kuluessa. Joissakin seurantadokumenteissa ihmisten kanssa ollaan tekemisissä vuosia, joten elokuvan tekijöillä ja kohteella täytyy olla hyvä suhde. Tilannekuvaus nimensä mukaisesti keskittyy enemmän yhden tapahtuman ympärille, kuten musiikkikonsertin taltiointiin. Henkilökuvadokumentit ovat päähenkilöiden muotokuvia. Niissä ei yleensä ole selvää juonta, mutta teoksen pitää yhtenäisenä päähenkilön tarina, työ tai historia. (Huttunen & Kilpiö 2012, 13-15.) Esimerkiksi tässä opinnäytetyössä käytetyssä Route 66 -dokumentissa seurataan motoristiryhmän matkaa läpi Amerikan. Näin dokumentti kertoo erään ajanjakson tapahtumat alusta loppuun.

2.3 Moodit

Moodit edustavat 1920-luvulta 1990-luvulle eri aikoina vallitsevien dokumenttielokuvien representaation tyylejä. Moodit eivät kuitenkaan ole sama asia kuin tyyli. 1990-luvulla syntynyt subjektiivinen dokumentti jää näiden ulkopuolelle. Bill Nicholsin mukaan dokumenttielokuvia voi jäsentää samoin kuin fiktioita lajitellaan genreihin. Lähestymistapoja on kuusi: *runollinen* (poetic), *selittävä* (expository), *havainnoiva* (observational), *osallistuva* (participatory), *refleksiivinen* (reflexive) ja *performatiivinen* (performative). (Huttunen & Kilpiö 2012, 11; Helke 2006, 54–57.)

Runollinen moodi ei painota perinteistä lineaarista kerrontaa, vaan elokuva leikataan visuaalisten assosiaatioiden, kuten sävyn tai rytmien mukaan. Kokeelliset elokuvat ovat usein tämän menetelmän mukaan leikattuja. Leikkausrytmi voi rakentua täysin tunnetilaan. *Selittävä moodi* argumentoi jotakin asiaa tai esittää jonkin näkökulman. Katsojalle kerrotaan asioita suoraan kertojaäänellä tai kuva-

teksteillä nojaten vahvasti informaatioon ja logiikkaan. *Havainnoiva moodi* selvästi edustaa direct cinemaa, jonka mukaan kuvauskohteiden elämää pyritään kuvaamaan ilman, että tekijä vaikuttaa niihin millään tavalla. Minkäänlaista lavastamista ei tehdä ja tekijät pyrkivät siihen, että kuvattavat henkilöt unohtaisivat kameran olemassaolon. *Osallistuva moodi* taas puolestaan edustaa cinéma véritéä, jossa tekijä osallistuu tapahtumiin yleensä haastatteleamalla. *Reflekstiivinen dokumentti* ei keskity tekijän ja kuvattavan suhteeseen, vaan tekijän ja yleisön suhteeseen. Dokumentti voi myös näyttää elokuvan keinoteollisuuden tai kyseenalaistaa sen. Performatiivisessa moodissa keskeinen asia on performatio. *Performatiivinen* dokumenttielokuva on lähempänä fiktiota kuin muiden moodien teokset korostaen enemmän tekijän henkilökohtaista näkökulmaa. (Anderson-Moore 2015; Helke 2006, 54-67.)

2.4 Dokumenttielokuvan tekoprosessi

Dokumenttielokuvan suunnittelumalli on hyvin samantyylinen kuin fiktion suunnittelumalli. Fiktio käsittää tavallisesti neljä päävaihetta: ideointi ja käsikirjoittaminen, esituotanto, kuvaukset ja jälkituotanto. Prosessin alussa tehdään synopsis, eli kerrotaan mistä elokuvassa on kyse. Ideoinnin ja käsikirjoittamisen vaiheeseen kuuluu myös kustannusarvioiden tekeminen, rahoituksen hakeminen ja tarpeiden selvittäminen. Kun käsikirjoitus on valmis, alkaa esituotanto. Esituotanto käsittää kaiken valmistelun kuvauksia varten. Kuvausvaihe on raskas ja paljon resursseja vievä, kaiken tulee olla suunniteltu mahdollisimman hyvin sujuvan työskentelyn takaamiseksi. Jälkituotanto jaetaan leikkaukseen, äänen jälkikäsitteilyyn, efektointiin ja värimääritykseen. Myös elokuvan levitys voidaan sisältää jälkituotantoon. Tällä mallilla haetaan myös rahoitusta, siitä käy ilmi selkeä suunnitelma, päämäärällisyys, sekä tarkka ekonomisuus jolla pyritään tehokkuuteen ja taloudellisuuteen. (Aaltonen 2006, 109.)

Dokumenttielokuvassa tekijän oma näkökulma on keskeisempi asia kuin fiktiossa. Tekijä pystyy halutessaan tekemään lähes kaiken itsenäisesti. Myös synopsis voi olla hyvin väljä käsite. Se voi olla vain yksi liuska elokuvan aiheesta tai päähenkilöstä. Joissakin dokumenttielokuvissa ei ole käsikirjoitusta ollenkaan,

vaan kaikki tehdään synopsiksen perusteella. Käsikirjoitus on enemmänkin toimintasuunnitelma, jonka avulla tekijä kehittää ajatuksiaan ja hahmottaa elokuvaa itselleen. Se on myös väline, jolla kommunikoidaan muun työryhmän ja rahoittajien kanssa. (Aaltonen 2006, 99, 117, 135.)

Aaltosen tekemien haastattelujen mukaan moni dokumenttielokuvan tekijä laittaa käsikirjoituksen syrjään ja pyrkii jopa tietoisesti unohtamaan sen kuvausvaiheessa. Näin tehdään, jotta saataisi pidettyä tietty avoimuus ja spontaanisuus kuvauksissa. Dokumenttielokuvan ohjaaminen on myös hyvin erilaista verrattuna fiktion, jossa ohjaaja päättää, mitä kameran edessä tapahtuu. Dokumenttielokuvan ohjaaminen on enemmänkin vuorovaikutusta kuvattavan maailmaan kanssa ja kontaktin pitämistä keskeisiin henkilöihin. (Aaltonen 2006, 136, 137.)

2.5 Dokumenttielokuvan leikkaaminen

Leikkaajan tehtävä on löytää materiaalista parhaimmat otokset ja yhdistää näistä dramaturgisesti ehjä kokonaisuus. Elokuvan leikkaamiselle on syntynyt niin sanotusti perinteinen kaava. Aluksi materiaali käydään läpi, tehdään muistiinpanoja, haastattelut käydään läpi ja ne mahdollisesti litteroidaan. Tämän jälkeen käsikirjoituksen pohjalta tehdään raakaleikkaus, jossa otokset ovat järkevissä järjestyksessä ja elokuvan tarina tuodaan esiin. Aluksi leikkausversiot ovat pitkiä ja karkeita, mutta jokaisen leikkausversion jälkeenokuva hioutuu lähemmäksi lopullista mittaansa. (Reisz & Millar 1999, 213-217.)

Dokumenttielokuvassa tämä ei aina pidä paikkaansa. Jotkut ohjaajat tykkäävät luoda dokumenttielokuvansa vasta leikkauspöydällä ilman käsikirjoituksen luomia raameja. Osa ohjaajista haluaa leikata dokumenttielokuvansa itse, toiset taas antavat leikkaajalle täysin vapaat kädet. Yleensä ohjaaja kuitenkin on tiiviisti mukana leikkaajan kanssa läpi leikkausprosessin. Yhdessä ohjaaja ja leikkaaja pyörittelevät kuvattuja materiaaleja, kunnes he saavat luotua teokseen jonkin punaisen langan. Usein dokumenttielokuvaa lähdetään kuitenkin tekemään jonkun ennalta sovitun rungon ympärille, vaikka leikkausprosessi haluttaisiinkin pitää avoimena. Runko voi esimerkiksi olla kuvattujen tapahtumien ajalli-

nen kronologia. Voidaan todeta, että yhtenäistä melkein kaikille dokumenttielokuville on halu pitää leikkausprosessi avoimena materiaalin vaikutukselle ja intuitiolla. (Aaltonen 2006, 148.)

Fiktioissa yksittäisten kuvien leikkaukset pyritään usein pitämään huomaamattomina sopivilla kuvakokojen vaihtelulla ja huomiopisteen säilyttämisellä. Dokumenttielokuvassa huomaamattomuutta tärkeämpää on kuvassa ja äänessä oleva informaatio, joka halutaan välittää katsojalle. Todelliset tapahtumat eivät myöskään aina ole niin dramaattisia, että ne jaksaisivat pitää katsojan mielenkiintoa yllä. Leikkauksessa voidaan tämän vuoksi hyödyntää montaaseja. Montaasissa voidaan antaa leikkauksen näkyä, mutta pyritään luomaan kahdella eri kuvalla jokin uusi mielikuva. (Reisz & Millar 1999, 112, 123-126.)

Yksi tärkeimpiä asioita elokuvan leikkaamisessa on leikkauksen rytmi. Rytmillä voidaan käsittää kahta eri asiaa, yksittäisten kuvien näyttämisen tahtia tai kuvan sisällä nähtävien tapahtumien rytmiä. Dokumenttielokuvassa rytmillä yleensä määritellään tahti, jolla katsojalle tuodaan informaatiota. Rytmiiä voi käyttää myös tapahtumien ajankulun venyttämiseen tai tiivistämiseen. Esimerkiksi hidas rytmi korostaa rauhallisuutta ja nopealla rytmillä pystytään korostamaan kasvavaa jännitystä. (Reisz & Millar 1999, 241-245.)

3 Route 66

3.1 Historic Route 66

Dokumenttielokuvan tekijät tekevät paljon taustatutkimusta ja perehtyvät aiheeseen huolellisesti. Omalla kohdallani tämä tarkoitti kuvatun materiaalin matkakohteeseen tutustumista. Käyn läpi videomateriaalilla näkyvät päänähtävyydet ja ajatun reitin. Historic Route 66 on kuuluisin tie Yhdysvalloissa. Reitti alkaa idästä, Chicagosta ja päätty länsirannikolle Los Angelesiin ollen 2448 mailia (noin 3 900 kilometriä) pitkä (Crapanzano 2010). Tie kulkee kahdeksan osavaltion läpi Illinoisista Kaliforniaan (kuva 1).

Kuva 1. Historic Route 66. Kuva on tehty Google Mapsin avulla.

Populaarikulttuuri nosti 1960-luvulla Route 66 -tien suosiota ja silloin siitä tehtiin musiikkikappaleita ja jopa oma televisiosarja. Tien varrelle myös rakennettiin paljon ”mom-and-pop”-kauppoja ja -moteleja. Myöhemmin 1970-luvulla Route 66 oli suurimmaksi osaksi korvattu nopeammilla ja suuremmilla moottoriteillä kasvavien matkustajamäärien myötä. Vuonna 1984 valmistui Valtatie 40, joka korvasi suurimman osan Route 66:ta ja koko tie hävitettiin tämän seurauksena. Nykyään reitti tunnetaan nimellä Historic Route 66 ja se on noin 85 prosenttisesti ajettavissa matkaajille, jotka haluavat kokea Amerikan nostalgian. Reitti onkin nykyään erityisesti motoristien suosiossa. (Crapanzano 2010.)

3.2 Ajettu reitti

Käyttämässäni dokumenttimateriaalissa Amerikan halki ajaneen moottoripyöräporukan reitti ei vastaa täysin Historic Routea. Matka alkoi Chicagosta, josta he vuokrasivat moottoripyörät ja auton matkatavaroita varten. Ensimmäinen matkakohde oli noin 90 mailia pohjoiseen, jossa on Milwaukee Wisconsin osavaltioista. Puolen välin jälkeen moottoripyöräporukka poikkesi New Mexicon osavaltiossa Santa Fessä. Arizonan osavaltiossa he kävivät Grand Canyonilla.

Reitin loppupuolella matka vei Nevadan osavaltiossa, Las Vegasiin, josta matka jatkui Death Valleyyn kautta Los Angelesiin (kuva 2).

Kuva 2. Ajettu reitti. Kuva on tehty Google Mapsin avulla.

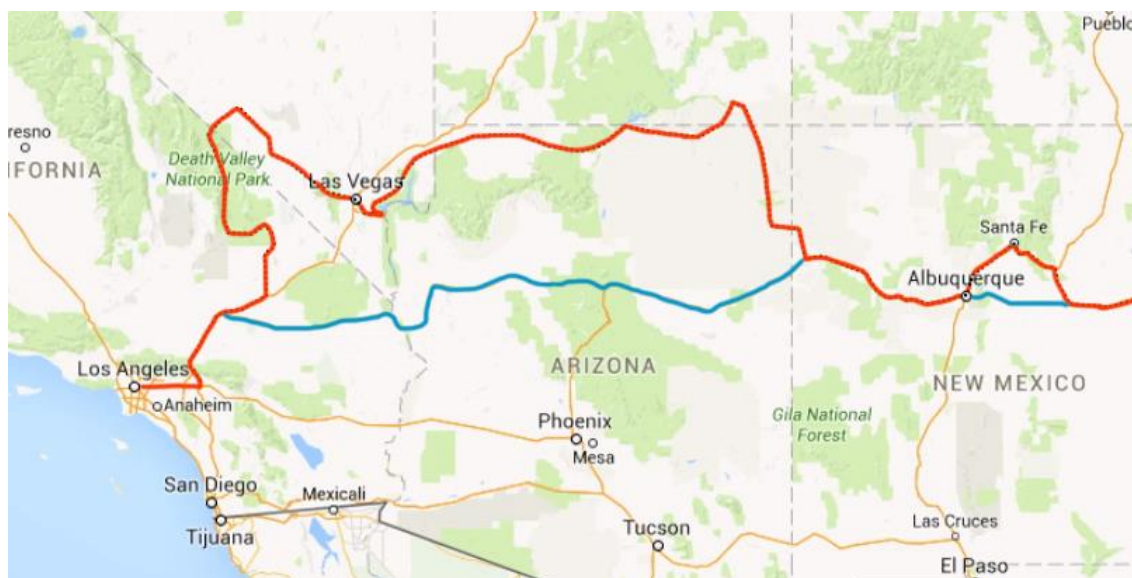
Vaikka Wisconsinin osavaltio ja Milwaukeeen kaupunki eivät olekaan Historic Route 66:n varrella, sieltä löytyy paikka joka vetää motoristeja puoleensa: Harley Davidson museo. Museossa on yli 450 moottoripyörää ihan ensimmäisestä mallista alkaen. Museossa järjestetään opastettuja kierroksia ja teemaillallisia. Museossa on myös ”konehuone”, jossa voi nähdä pyöriä purettuina osiin. Konehuoneen oranssilla seinällä on pyörien moottorit aikaisimmasta uusimpaan ja siellä on mahdollisuus kuunnella moottoreiden ääniä. (Harley-Davidson Museum 2017.)

Varsinainen Route 66 lähtee Chicagosta Illinoisin osavaltioista. Kaupungin keskustassa sijaitsee pilvenpiirtäjä Willis Tower, joka on 442 metriä korkea. Sen 103. kerroksessa on lasiparveke, jonka lasisen lattian läpi voi ihaila maantasolla kulkevaa liikennettä. (Willis Tower 2017.) Illinoisin osavaltiossa on myös muita tunnettuja maamerkkejä, kuten Gemini-avaruusohjelman mukaan nimetty 10 metriä korkea astronautti Gemini Giant. Springfieldin kaupungista löytyy myös Presidentti Abraham Lincolnin koti, jossa hän asui suurimman osan elämästään (Enjoy Illinois 2017.)

Seuraava vastaan tuleva osavaltio reitillä on Missouri. Siellä on Mississippi-joen varrella sijaitseva Saint Louisin kaupunki. Kaupungissa sijaitsee muun muassa Eero Saarisen suunnittelema muistomerkki "The Gateway Arch". Kaarta pidetään porttina mystiseen länteen (Route 66 guide, 2011-2017). Turistien on mahdollista käydä kaarella sisällä, ja sieltä on erinomaiset näkymät Mississippi-joelle. (The Gateway Arch 2016.) Route 66 -tie kulkee Kansasin osavaltiossa vain 13 mailin verran. Videomateriaalilla näkyy kuitenkin Kansasin tunnetuin Route 66 nähtävyys, "4 Women on the Route" -huoltoasema, joka nykyisin tunnetaan nimellä "Cars on the Route". Se toimi aikoinaan lainsuojattomien Bonnien ja Clyden piilopaikkana. Siellä olevat autonromut toimivat inspiraationa Disneyn animaatioelokuvalla Cars (2006). (Route 66 guide 2011-2017.)

Texasissa Route 66:n varrella ainut suurempi kaupunki on Amarillo. Siellä on The Big Texan Steak Ranch -ravintola, joka on kuuluisa isoista pihveistään. Yksi koko Route 66 -tien tunnetuimpia maamerkkejä on "Cadillac Ranch". Ranchilla on rivissä maahan puoliksi upotettuja Cadillaceja. Autot ovat vuosimallien mukaan järjestetty vuodesta 1949 vuoteen 1963. (Route 66 guide, 2011-2017.) Tien puolivälin jälkeen on Santa Fen kaupunki, joka on suurimpia matkailukohteita New Mexicossa. Siellä on espanjalaistyylistä arkkitehtuuria sekä paljon kulttuuria ja taidetta. (Santa Fe 2017.)

Santa Fen jälkeen moottoripyöräilijöiden matka alkoi poiketa huomattavasti Historic Route 66:sta. Perinteisen tien sijaan matkailijamme suuntasivat pohjoiseen Arizonan ja Utahin osavaltioiden rajalle. Arizonan autiomaassa on Monument Valley, joka tunnetaan Navajo-intiaanien omana kansallispuistona. Kuivalta ja karulta alueella on useita monumentaalisia kiviä. Kiville on jopa annettu nimiä sen mukaan mitä ne muistuttavat, kuten intiaanin pää tai toteemipaalu. (Huttunen, Tiainen 2015, 27-28.) Kuvassa 3 näkyy punaisella viivalla ajettu reitti ja sinisellä viivalla Historic Route 66.

Kuva 3. Reittien eroavuudet. Kuva on tehty Google Mapsin avulla.

Arizonassa on myös Grand Canyon, joka on yksi vanhimmista kansallispuistoista Yhdysvalloissa. Coloradojoki on kovertanut 446 kilometriä pitkän kanjonin, joka on paikoitellen jopa 29 kilometriä leveä ja 1,8 kilometriä syvä. (National Park Service 2017.) Matka jatkui Hooverin padon kautta Las Vegasiin, Nevadan osavaltioon. Vaikka Nevadan osavaltio ei kuulu alkuperäiseen Route 66 -tiehen, Las Vegasin pelikeskus on pitänyt huolen, että siitä tullut suosittu kiertotie matkailijien keskuudessa (Huttunen & Tiainen 2015, 30).

Moottoripyöräilijät kohtasivat vaikeimmat olosuhteet vasta matkan loppupuolella Death Valleyn kansallispuistossa Mojaven autiomaassa. Merentason alapuolella sijaitseva puisto on yksi kuivimmista ja kuumimmista alueista Yhdysvalloissa. Tänne jokaisen matkailijan on hyvä varata paljon nestettä mukaan. (National Park Service 2017.) Matkan päätöspiste on Kaliforniassa sijaitseva elokuvakaupunki Los Angeles. Chicagosta lainatut moottoripyörät palautetaan tänne. Kaupungissa on paljon nähtävää, mutta kuvattu materiaali sisälsi pääsääntöisesti kuvaa vain Universal Studiolta ja Walk of Fame -kadulta. Universal-studiolla järjestetään opastettuja kierroksia elokuvan maailmaan. Siellä kierretään kuuluisien elokuvien lavasteissa ja näytetään, miten Hollywood elokuvat on tehty.

Santa Monican laiturilla on Historic Route 66:n virallinen päätepysäkki. (Discover Los Angeles 2017.)

4 Moottoripyöräillen idästä länteen

4.1 Julkaisukanavat

Dokumenttielokuvan pääkohderyhmä on yli 50-vuotiaat motoristit, jotka ovat ehtineet kerätä pääomaa toteuttaakseen matkan Amerikkaan. Tavoitteena oli antaa motoristeille informaatiota matkasta Route 66:lla ja myös saada ihmiset lähtemään matkalle, etenkin jos he epäröivät tai eivät tiedä mitä odottaa reissulta. Videosta oli tarkoitus tehdä kokonaisuus, joka tarvittaessa voidaan jakaa lyhyempiin jaksoihin tai esittää yhtenä dokumenttielokuvana. Teoksen jakaminen jaksoihin antaa joustavuutta dokumenttielokuvan esittämisessä. Sitä voidaan helpommin hyödyntää erilaisissa julkaisukanavissa, kuten televisiossa tai sosiaalisessa mediassa. Tämä oli minun kohdallani erittäin tärkeää ottaa huomioon, kun suunnittelin ja tein leikkaustyötä.

Aloittaessamme projektia emme olleet täysin varmoja missä kaikkialla videota olisi mahdollista esittää. Aloitimme tekemään suunnittelua cross-median näkökulmasta. Carolyn Miller esittää cross-medialle neljä vaatimusta: projektin on oltava käytettävissä useammassa mediakanavassa, projektin tulee olla interaktiivinen, eri medioilla tulee olla mahdollisuus laajentaa projektia ja projektin eri osien tulee olla integroitua toisiinsa. (Miller 2004, 276.) Meidän projektillemme ensisijainen esitysalusta, johon sitä tarjoaisimme, olisi Yle Teema televisiokanava tai Ylen tarjoama verkkopalvelu Yle Areena. Tämän lisäksi trailerin voisi julkaista YouTubessa ja sitä voisi levittää sosiaalisen median avulla.

On tutkittu, että matkaa suunnitteleva hakee inspiraatiota erityisesti sosiaalisesta mediasta sekä kuva- että videosivustoista. Noin 85 % matkan suunnittelijoista hyödyntää erilaisia kuva ja videopalveluita etsiessään sopivaa matkakohdetta. (Flowhouse Oy 2015, 25.) Facebookista löytyy suomalaisille motoristeille tarkoi-

tettuja ryhmiä, esimerkiksi Moottoripyöräilevät naamakirjalaiset sekä Facebookin motoristit. Yhteensä näissä ryhmissä on yli 20 000 moottoripyöräilystä kiinnostunutta jäsentä. (Facebook 2017.) Vanhemmat motoristit tavoittaa paremmin Facebookin ja YouTuben kautta, siinä missä Twitterin, Instagramin ja Pinterestin käyttäjät ovat pääsääntöisesti nuorempia (MTV 2015).

4.2 Ohjelmakonsepti

Jo alusta alkaen ajatuksena oli tehdä kolme erillistä jaksoa, joten aloimme suunnitella ohjelmakonseptia. Ohjelmasarjan konsepteissa on yleensä jaksosta toiseen toistuvia elementtejä, joiden avulla katsoja tunnistaa jaksot samaan sarjaan kuuluviksi. Jaksojen on kuitenkin erotuttava toisistaan sisällöllisesti. Esimerkkinä kilpailuohjelmassa ovat samat lavasteet ja sama juontaja jaksosta toiseen kilpailijoiden vaihtuessa. (Jalkanen 2006, 12, 14.) Meidän projektissa jatkuvuus tarkoitti, että jokaisessa jaksossa oli sama kertoja ja pääaiheena oli matka Route 66:lla. Jokaisessa kolmessa jaksossa olisi toistuva intro, jonka lopussa näkyi ohjelmamme nimi Route 66 - Moottoripyöräillen idästä länteen.

Ensimmäinen ratkaistava asia oli, miten ohjelma juonnetaan. Suurin osa materiaalista oli direct cinema tyylistä kuvaamista. Kuvaaja pyrki vain dokumentoimaan muiden motoristien matkaa ohjaamatta heitä millään tavalla. Joissakin otoksissa muut matkalaiset kyllä kommentoivat kameralle, mutta tekevät sen täysin omasta halustaan ja tilanteesta riippuen. Tämän seurauksena otoksista ei löytynyt tarpeeksi puhetta, joka sisältäisi kaiken informaation mitä haluaisimme katsojille jakaa. Päätimme haastatella reissussa olleita motoristeja ja käyttää haastatteluja ohjelman narratiivina ulkopuolisen kertojaäänen sijaan. Näin saisimme myös paljon tietoa matkakohteista sekä mahdollisesta kohderyhmästä, joka ohjelmasta pääsääntöisesti voisi olla kiinnostunut.

Hyvän ohjelmaformaatin tulisi myös mukautua eri kulttuureihin ja eri markkinoille sopivaksi. Formaatti yleensä määritellään ohjelmaksi, joka voidaan monistaa. Sen tulee sisältää idea ja toteutustapa. Konseptista tulee formaatti vasta sitten, kun se on ollut tuotannossa vähintään kahdessa eri maassa. (Jalkanen 2006,

12–13, 32.) Kehittämämme ohjelmakonsepti toimii myös ohjelmaformaattina, jossa motoristit kertovat jälkeenpäin omasta reissustaan matkakohteessa. Tämän pystyy toistamaan missä tahansa maassa, jossa vain harrastetaan moottoripyöräilyä.

4.3 Haastattelut ja materiaalin läpikäynti

Aloitimme haastattelujen suunnittelemisen käymällä läpi matkajien kuvaamaa materiaalia, jota oli todella paljon. Tärkeää oli saada muodostettua kysymyksiä, jotka herättävät motoristeissa keskustelua materiaalissa nähtävistä nähtävyyksistä ja matkakohteista. Jaoin haastattelukysymykset kolmeen kategoriaan (liite 1). Ensimmäinen käsitteli matkalle valmistautumista. Toinen mitä kaikkea matkalla tapahtui ja kolmas jälkitunnelmia, kuten millainen matka oli kokemuksena, oliko mitään vastoinkäymisiä ja mitä pitäisi seuraavalle kerralla ottaa huomioon. Tätä jaottelua käytettiin myös ohjelman jakamiseen osiin. Ensimmäinen jakso tulisi käsittelemään pääsääntöisesti matkalle valmistautumista. Toisessa esiteltäisiin matkan nähtävyyksiä, ja kolmannessa mahdollisia vastoinkäymisiä ja jälkitunnelmia.

Haastateltavaksi saimme kolme matkalaista ja päätimme haastatella heitä kaikkia kerralla. Ryhmähaastattelun tavoitteena oli saada haastateltavat täydentämään toistensa kommentteja ja keskustelemaan matkasta keskenään, koska tämä mahdollistaa laajemman aineiston keräämisen. (Eskola & Suoranta 1998, 95.) Pyysimme haastateltavia kertomaan asiaa omin sanoin, eikä vain vastamaan kysytyyn kysymykseen. Tämä helpottaa kuvatun materiaalin ääniraidan käyttämistä dokumentin ääniraitana.

Yksi tärkeä teema, jonka halusimme näkyville oli kulttuurien kohtaaminen. Halusimme näyttää ohjelmassa nimenomaan suomalaiset motoristit Amerikassa. Haastatteluvaiheessa päätimme tukea tätä kuvaamalla haastattelut saunarakennuksessa, koska maailmalla sauna yhdistetään vahvasti Suomeen ja suomalaisuuteen (Innolink Research Oy 2011). Toimme rekvisiitaksi Route 66:een ja Amerikkaan liittyvää tavaraa muistuttamaan Amerikan kulttuurista (Kuva 4).

Kuva 4. Haastattelutilanne. Amerikkalainen rekvisiitta suomalaisessa ympäristössä (Kuva: Mikko Piskonen).

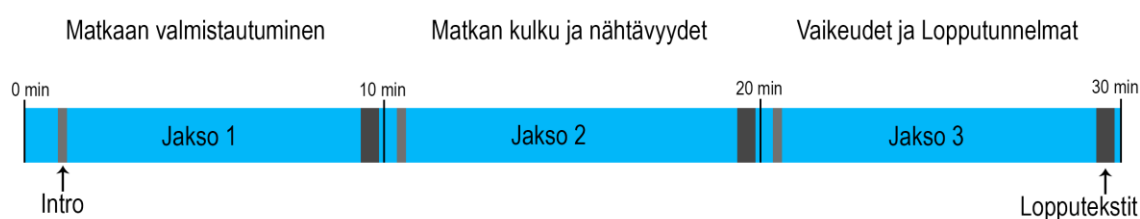
Olin itse vastuussa haastattelujen kuvaamisesta. Haastattelut kuvattiin kahdella kameralla. Toinen kamera kuvasi staattisena laajaa kuvaa kaikista kolmesta haastateltavasta, ja toisella kameralla poimin lähikuvia aina äänessä olevasta henkilöstä. Näin varmistin, että minulla olisi paljon käytettävää kuvamateriaalia itse haastatteluista ja saisin sulavasti leikattua myös pelkkää haastattelukuvaa. Jokaisella puhujalla oli oma nappimikrofoni, jotta jokaisen yksilöllinen ääni saataisiin mahdollisimman hyvänä talteen. Lisäksi mukana oli myös yksi suuntamikrofoni ottamassa backup- ja ambienssiääntä.

Koko kuvatun haastattelun kesto oli noin puolitoista tuntia. Tästä puolituntiseen dokumenttiin tulisi materiaalia maksimissaan noin 20 minuuttia, eli rajattavaa oli paljon. Kaiken videokuvan läpikäyminen vei useamman päivän. Amerikassa kuvatusta materiaalista ensimmäisellä läpikäyntikerralla otin leikkausohjelman aikajanelle talteen kaiken käyttökelpoisen. Käytettävää materiaali tuli yhteensä noin kahdeksan tuntia.

5 Leikkausprosessi

5.1 Leikkausprosessi yleisesti

Leikkasin koko videon Adobe Premiere CC:llä. Tämä leikkausohjelma oli Videoflamella käytössä ja ohjelma oli minulle jo entuudestaan tuttu. Aloitin leikkausprosessin dokumenttielokuvan ensimmäisestä kymmenminuuttisesta. Leikkausprosessissa oli tärkeää huomioida ohjelmakonseptisuunnitelma, jonka mukaan dokumenttielokuvan tulisi toimia myös kolmena erillisenä kymmenminuuttisena jaksone. Kuvassa 5 näkyy aikajana kaavio suunnitellusta rakenteesta sekä kokonaisuuden jakamisesta jaksoihin.

Kuva 5. Aikajana suunnitelma (Kuva: Mikko Piskonen).

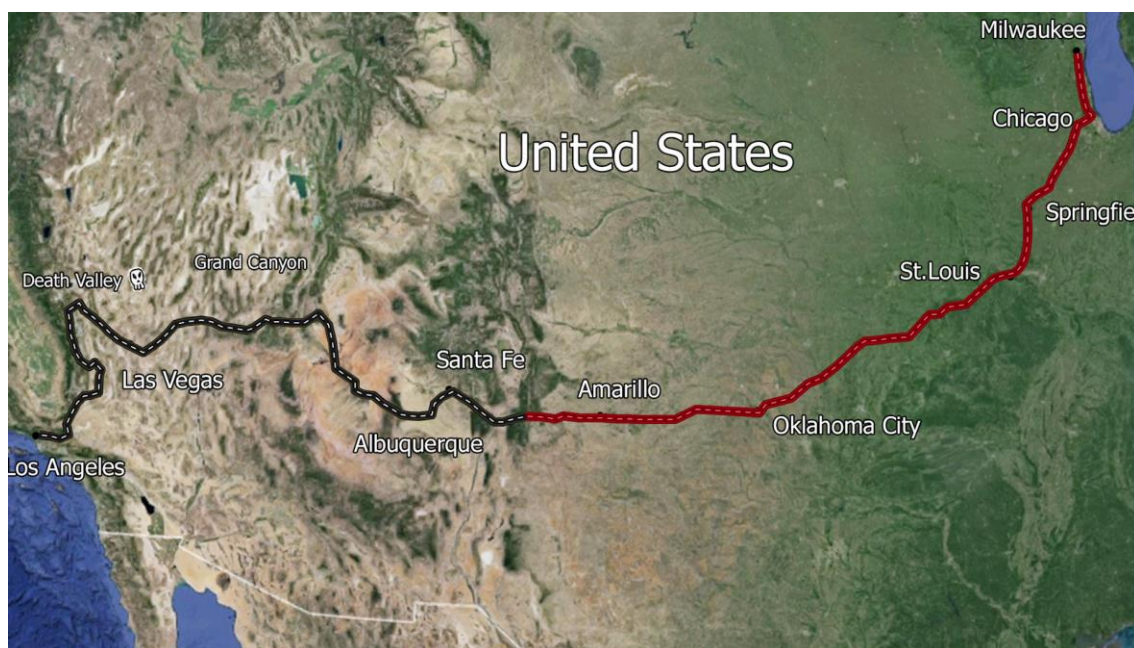
Pyrin jättämään jokaisen jakson alkuun ennen alkuintroa lyhyen pohjustuksen haastattelusta. Pohjustus toimii mielenkiinnonherättäjänä sekä informaationa, mitä tuleva jakso tulee sisältämään. Yhtenäinen tyyli jokaisen jakson alulle myös tukee aiemmin mainitsemaani määritelmää ohjelmasarjan konseptista. Suunnittelin alkupohjustuksen sekä siirtymän lopputeksteihin niin, että introt ja lopputekstit voidaan leikata keskeltä dokumenttia pois, mutta siirtymä seuraavaan jaksoon tuntuu silti luonnolliselta ja huomaamattomalta.

Käytin haastattelukuvaa rytmittämään dokumenttielokuvan rakennetta. Lisäksi tarkoituksena oli tuoda esille motoristien välisiä suhteita. Koska haastattelut kuvattiin matkan jälkeen, haastattelutilanne muotoutui erilaiseksi kuin jos haastat-

telut olisi tehty jo matkan aikana. Tämä toi haastatteluihin eräänlaisen muistelemisen ja jälkiviisauden näkökulman, kun motoristit muistelivat tapahtumia yhdessä jopa naureskellen sattumuksille. Halusin tuoda tätä motoristien yhteishenkeä ja matkan muistelemista esille leikkaamalla haastattelukuvaa sopivin väliajoin Amerikan kuvamateriaalin väliin.

5.2 Kartta-animaatio ja musiikit

Jo alussa oli selvää, että katsojalle oli luotava jokin punainen lanka, joka jäsentää dokumenttia sekä matkan etenemistä. Mieleeni muistui Indiana Jones elokuva *Riders Of the Lost Ark* (1981), jossa lentokonematkan etenemistä oli kuvattu kartalla etenevällä punaisella viivalla. Lähdin rakentamaan omaa kartta-animaatiota Google Earthin pohjalle. Google antaa luvan käyttää karttojaan julkaisuissa Fair Use -konseptin alla (Google 2015). Kartasta tuli mahdollisimman yksinkertainen, että katsoja saa heti käsityksen missä päin Amerikkaa mennään. Toteutin kartan Adobe After Effectsillä piirtämällä Google maps kuvan päälle tieviivan, jota pitkin motoristit matkasivat. Viiva muuttuu punaiseksi sitä mukaa kun matkaa edetään (kuva 6).

Kuva 6. Kartta-animaatio (Kuva: Mikko Piskonen).

Karttaan merkitsin videolla pääsääntöisesti näkyvät kaupungit, joissa motoristit vierailivat. Leikkasin kuvaa kartasta aina ennen kuin kyseinen kaupunki näkyy videolla kertoen näin katsojalle mihin kaupunkiin ollaan saavuttu ja mistä seuraavat kuvat ovat. Tein alkuperäisen animaation suurella resoluutiolla 4 000 kertaa 3 000 pikseliä. Pystyin sitten rajaamaan tätä tiiviimpiin kuviin ja kamera-ajoihin leikkausvaiheessa, koska videon lopullinen julkaisukoko olisi 1 920 kertaa 1 080 pikseliä.

Musiikiksi hain moottoripyöräilyyn sopivia, rentoja country-vaikutteisia kappaleita. Pääsääntöisesti etsin musiikit Videoflamella käytössä olevasta audioblocks.com palvelusta. Intron musiikkiin halusin kuitenkin jonkun todella Route 66:een liittyvän musiikkikappaleen. Aloin tutkia haastateltavien matkaajienkin suosiossa ollutta The Road Crewn esittämää *We're going to West* -kappaletta. Olin yhteydessä kappaleen säveltäneeseen laulajaan sähköpostitse, ja sain häneltä oikeudet käyttää kappaletta videossa. Hän pystyi antamaan luvan, koska yhtye omistaa julkaisuoikeudet itse.

5.3 Ensimmäinen jakso

Ensimmäisen jakson aiheena oli matkalle valmistautuminen. Looginen ajatus oli jakaa koko ajettu matka kolmeen osaan ja käyttää ensimmäisessä jaksossa matkan ensimmäisen kolmanneksen aikana kuvattua materiaalia. Lähestymistapa osoittautui kuitenkin heti haasteelliseksi, koska haastatteluissa matkalle valmistautuminen oli todella laaja kokonaisuus. Haastattelut sisälsivät paljon tärkeää informaatiota liittyen matkalle valmistautumiseen. Tätä informaatiota oli tärkeää saada mukaan ajatellen videon kohderyhmää eli katsojia, jotka voisivat itse olla kiinnostuneita lähtemään matkalle.

Jakson alussa nähdään Chicagoon saapuminen sekä moottoripyörien vuokraaminen. Kuvallisesti matkaa piti alkaa jo viedä eteenpäin, vaikka haastattelut kertoivatkin matkaan valmistumisesta. Jouduin miettimään ratkaisua asiaan, tahdonko rikkoa tapahtumien todellisen kronologisen rakenteen. Vaihtoehtonani

oli käyttää kuvituskuvaa matkan myöhemmältä vaiheelta pitääkseni kuvat vaihtelevina ja mielenkiintoisempina tai pitäytyä realismissa ja käyttää kuvia siinä aikajärjestyksessä kuin tapahtumat todellisuudessa etenivät. Päätin ottaa taiteellisia vapauksia ja rikkoa matkan kronologisen järjestyksen pitääkseni kuvakerronnan mielenkiintoisempana. Esimerkiksi siirsin Harley-Davidsonmuseossa vierailun toiseen jaksoon, vaikka kronologisesti sen paikka olisi ollut ensimmäisessä jaksossa. Harley-Davidson museon sijasta käytin ensimmäisessä jaksossa ajokuvaa Route 66:lta ja kuvaa ruokapaikoista, joissa motoristit vierailivat vasta museon jälkeen.

Haastateltavien rauhallinen puhetahti määritteli paljon leikkauksen rytmiä. Leikkasin kuvia hyvin rauhalliseen rytmiin tukemaan haastattelussa puhuttuja asioita. Ajokohtauksissa käytin usein musiikkia haastattelijoiden kertomuksien sijaan. Kohtauksissa joissa oli musiikki, muutin leikkausrytmiä nopeammaksi vastaamaan musiikin tempoa. Kulttuurien kohtaamista nostin esille jo ensimmäisessä jaksossa leikkaamalla videoon mukaan kuvia, joissa motoristit kommunikoivat suomeksi tai heikolla englannin kielen taidolla paikallisten kanssa. Halusin tuoda tällä esille, että englannin kieli ei ole välttämätön matkatessa ainaakaan jokaisella seurueen matkalaisella.

5.4 Toinen jakso

Toisen jakson aiheeksi muodostui pääsääntöisesti esitellä Route 66:n tunnetuimpia matkakohteita. Route 66 on muodostanut itselleen suuren kulttuuriperinnön. Sen populääri-identiteetti on erittäin tunnettu ympäri maailmaa, eikä muilla valtateilla ole samanlaisia erityispiirteitä. Reitin varrelle historiallisten luonnonnähtävyyksien lisäksi on vuosien varrella muodostunut uusia nähtävyyksiä kuten turistihuoltoasemat ja motellit, jotka vetävät turisteja puoleensa. (Huttunen & Tiainen 2015, 34–36.)

Käytin leikkauksessa paljon elliptistä kerrontaa. Elliptinen kerronta tarkoittaa asioiden näyttämättä jättämistä (Kiesiläinen 2015, 11). Esimerkiksi matkalaisten ollessa St. Louisissa leikkasin aluksi ulkokuvan Saarisen kaaresta ja tämän pe-

rään kuvan jossa matkajat ovat hississä. Luotin että katsoja ymmärtää matkailaisten menneen Saarisen kaareen sisälle, ilman että sisälle menoa näytetään kuvissa. Leikkasin saapumisia ja lähtemisiä pois mahdollisimman paljon läpi koko dokumentin.

Kun ihmiset katsovat dokumenttielokuvaa Route 66:sta, katsojat olettavat näkevänsä kuvia näistä huoltoasemista tai tunnetuista nähtävyyksistä, kuten Cadillac Ranch (kuva 7). Tästä syystä leikkasin jaksoon mahdollisimman paljon kuvaa nähtävyyksistä. Yksi nähtävyyksistä on midpoint-kyltti, joka on Historic Routen puolella välissä. Pyrin leikkaamaan otoksen tästä kyltistä mahdollisimman lähelle dokumentin puoltaväliä kertoakseni katsojille, että matkasta puolet olisi vielä jäljellä.

Kuva 7. Cadillac Ranch (Kuva: Videoflame Oy).

Moottoripyörällä ajon rauhallisuutta ja tunnelmaa pitkällä tiellä ajettaessa on haastavaa saada näkymään kuvissa ilman, että kuvakerronnasta tulisi tylsää tai monotonista. Toin esille ajamisen tunnelmaa luomalla ajokohtiin rauhallisemman leikkausrytmin ja ottamalla kuviin vain mielenkiintoisia ja vaihtelevia taustoja (kuvat 8 ja 9). Tällä pyrin pitämään katsojan mielenkiintoa yllä, vaikka katsoja ei itse ajamiseen samastuisikaan.

Route 66 edustaa monille villiä länttä ja vanhoja aikoja. Huttusen ja Tiaisen mukaan suomalaiset motoristit ovat luonteeltaan suvaitsevaisia sekä ovat kiinnostuneita eri kulttuureista (Huttunen & Tiainen 2015, 36). Kuten Aaltonen on todennut, antropologisen elokuvan tärkein tehtävänä on saada katsoja ymmärtämään toista kulttuuria. Tämän takia leikkasin toisen jakson loppupuolelle useita kuvia hitaalla rytmillä autenttisista matkakohteista, kuten Arizonan autiomaasta ja Grand Canyonista. Näillä kuvilla pyrin tuomaan villin lännen ja vanhan Amerikan tuntua. Toinen jakso loppuu kuitenkin aivan päinvastaisiin tunnelmiin Las Vegasiin. Las Vegas toi tässä vaiheessa toivottua kuvallista vaihtelua verrattuna autiomaan karuihin näkyymiin. Korostin Las Vegasin valovilskettä nopeamalla leikkausrytmillä sekä ottamalla leikkaukseen mukaan esimerkiksi kameran heilahduksia.

Kuva 8. Motoristit ajelemassa Arizonan autiomaassa (Kuva: Videoflame Oy).

5.5 Kolmas jakso

Kolmannen jakson yhdeksi pääteemaksi muodostui kuumuus, sillä Death Valley on yksi maailman kuumimmista paikoista (Howell 2013). Koko matkan suurimmat ongelmat, joita matkalaiset kohtasivat, olivat nimenomaan todella lämmin ilma ja uhka nesteen loppumisesta. Annoin tämän näkyä kuvissa selkeästi.

Myös haastattelussa motoristit nostivat aiheen esille ja antoivat hyviä vinkkejä siitä, mihin pitää varautua, jos Death Valleyhin päättää lähteä.

Kolmannen jakson lopussa rikoin myös tapahtumien todellista kronologista järjestystä saadakseni videon lopun katsojalle loogisemmaksi. Los Angelesissa matkaajat palauttivat moottoripyörät ja tämän jälkeen viettivät ylimääräisen päivän vierailen Hollywoodissa ja Universal-studioilla. Leikkauksessa käänsin nämä tapahtumat päinvastoin jättäen pyörien palautuksen viimeiseksi tapahtumaksi, näin kertoen katsojalle matkan päättymisestä. Los Angelesissa kuvattuja otoksia käytin pääsääntöisesti kuvituskuvana (kuva 9) haastattelulle, jossa motoristit tekivät yhteenvetoa koko matkasta. Moottoripyörien palauttamisen jälkeen videon loppuun tein musiikintahdittaman lyhyen kuvakollaasin matkalla nähdystä ja tapahtuneista asioista. Kollaasin tavoitteena oli näin paketoita koko matka.

Kuva 9. Los Angeles, ajokuvien vaihtelevat taustat pitävät katsojan mielenkiintoa yllä (Kuva: Videoflame Oy).

6 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön pohjalla ollut Route 66 -projekti toteutettiin yhteistyössä medianomi- sekä matkailualan opiskelijoiden kanssa. Medianomiopiskelijoita oli itseni lisäksi mukana yksi ja matkailualan opiskelijoita oli kaksi. Koko projekti tehtiin Videoflame Oy:n alaisuudessa. Tavoitteenamme oli luoda kolmen jakson ohjelmakonsepti. Jaksojen tuli toimia yksittäisinä 10 minuuttisina sekä yhtenä 30 minuuttisena kokonaisuutena. Oma osuuteni projektissa oli toteuttaa video lopulliseen muotoonsa.

Tätä opinnäytetyötä tehdessäni olen tutustunut dokumenttielokuvaan kirjallisuuden kautta sekä motoristien matkakohteena olleeseen Amerikan Route 66:een. Olen käyttänyt opinnäytetyössä sähköisiä ja painettuja lähteitä, ja ne on koottu lähdeluetteloksi opinnäytetyön loppuun. Matkailudokumenteista löytyi kuitenkin hyvin niukasti mitään painettua kirjallisuutta, joten tietopohja on rakennettu yhdistelemällä useita eri lähteitä. Tämä lisää tietopohjan uskottavuutta.

Tietopohjassa esittelemiäni dokumenttielokuvan genreyylejä yleensä pohditaan vasta kun dokumentti on jo valmis. Tästä projektista saamani kokemuksen mukaan dokumenttielokuvan genreä on syytä ajatella myös etukäteen sekä kuvaamisprosessin aikana, koska silloin on helpompi pysyä suunnitellussa tyylilajissa. Näin dokumenttielokuvasta saadaan tasalaatuisempi kokonaisuus. Route 66 – Moottoripyöräillen idästä länteen dokumenttielokuva putoaa kuvallisesti havainnoivan moodin alle, sillä nähtävät kuvat ovat hyvin passiivisia koska kuvaaja ei ohjaa tapahtumia. Lopullisesta dokumenttielokuvasta löytyy myös elementtejä selittävästä moodista, koska käytimme haastatteluja kertojaääninä ja kerroimme katsojalle informaatiota matkasta.

Amerikassa kuvatusta materiaalista ei välttämättä oltu suunniteltu toteutettavan aivan tämän tyylistä kokonaisuutta. Aaltosen mukaan monet dokumentit muodostavat näkökulmansa ja rakenteensa vasta editointihuoneen leikkauspöydäl-

lä, kun materiaaleja pyöritellään tarpeeksi. Meidän lähestyminen oli täysin erilainen: lähdimme luomaan ohjelmakonseptia ja siinä ohessa loimme suhteellisen tiukat raamit, joita lopullisen videon tulisi noudattaa. Toki tässäkin tapauksessa suunniteltu ohjelmakonsepti sai lopullisen muotonsa vasta leikkausprosessin päätyttyä.

Opinnäytetyöni pääongelmana oli kysymys siitä, mitä pitää ottaa huomioon leikatessa matkailudokumenttia. Moottoripyöräillen idästä länteen -projektin kohdalla leikkausvaiheessa piti erityisesti ottaa huomioon suunnittelemamme konsepti. *Konsepti* käsitti kokonaisuuden, joka pystyy taipumaan eripituisiin julkaisuformaatteihin. Jokaisessa jaksossa on oma selkeä teemansa ja jaksoja voi esittää myös yksitellen. Huomioon piti myös ottaa pääsääntöinen *kohderyhmä* eli motoristit, jotka voisivat olla kiinnostuneita toteuttamaan matkan itse. Yhtenä suurena tavoitteena oli pystyä kertomaan hyödyllistä *informaatiota* matkan toteuttamisesta.

Yksi dokumenttielokuvan päätehtävistä on kertoa eri kulttuureista. Tämän takia oli erittäin tärkeää myös tutustua Route 66:n luomaan kulttuuriperintöön ja näyttää tätä, koska katsojilla on tietty ennakkokäsitys, mitä he odottavat näkevänsä katsoessaan dokumenttielokuvaa Amerikasta ja Route 66:sta. Leikkausprosessi onnistui suunnitellusti: sain dokumenttiin paljon informaatiota ja kuvissa näkyvät Route 66:n tunnetuimmat nähtävyydet. Kokonaisuus toimii niin kymmenminuuttisina jaksoina kuin pidempänä kokonaisuutena, vaikka yksittäisten jaksosten alkuintrot ja lopputekstit leikattaisiin välistä pois.

Lähteet:

- Aaltonen, J. 2006. Todellisuuden Vangit Vapauden Valtakunnassa - Dokumenttielokuva ja sen tekoprosessi. Helsinki: Like Kustannus Oy.
- Aaltonen, J. 2011. Seikkailu todellisuuteen: Dokumenttielokuvan tekijän opas. Helsinki: Like Kustannus Oy.
- Anderson-Moore, O. 2015 Nichols' 6 Modes of Documentary Might Expand Your Storytelling Strategies. No Film School. <http://nofilmschool.com/2015/09/nichols-6-modes-documentary-can-help-expand-your-storytelling>. 20.3.2017.
- Crapanzano, C. 2010. A Brief history of Route 66. Time. <http://content.time.com/time/nation/article/0,8599,2000095,00.html>. 20.3.2017.
- Discover Los Angeles. 2017. Attractions & Tours.LA Tourism & Convention Board. <http://www.discoverlosangeles.com/what-to-do/universal-studios-hollywood>. 23.3.2017.
- Enjoy Illinois. 2017. History; Route 66. Illinois Office of Tourism. <https://www.enjoyillinois.com>. 15.3.2017.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Facebook. 2017. Facebookin Motoristit. <https://www.facebook.com/groups/206286608582/>. 7.4.2017.
- FlowHouse Oy. 2015. Digitaalisen matkailumarkkinoinnin ja myynnin haasteet ja ratkaisuehdotukset. Työ- ja elinkeinoministeriö. http://www.visitfinland.fi/wp-content/uploads/2015/12/Digitaalisen-matkailumarkkinoinnin-selvitys-TEM-julkaisu_2015.pdf. 5.4.2017.
- The Gateway Arch. 2016. Welcome to the Gateway Arch. The Gateway Arch. <http://www.gatewayarch.com>. 16.3.2017.
- Google. 2015. Using Google Maps, Google Earth and Street View. <https://www.google.com/intl/fi/permissions/geoguidelines.html>. 10.5.2017.
- Harley-Davidson Museum. 2017. Harley-Davidson Museum. http://www.harley-davidson.com/content/hd/en_US/home/museum/visit/visitor-information.html. 15.3.2017.
- Helke, S. 2006. Nanookin Jälki – Tyyli ja metodi dokumentaarisen ja fiktiivisen elokuvan rajalla. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Howell, E. 2013. Live Science. Death Valley: 100 Years As Earth's Hottest Spot <http://www.livescience.com/38054-why-death-valley-hot.html>. 9.5.2017.
- Huttunen, J, Kilpiö T. 2012. Seurantadokumenttia tavoittelemassa: Omalla naamalla -dokumenttielokuvan genre-määrittely. Opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Kulttuurituotannon koulutusohjelma.
- Huttunen, A, Tiainen J. 2015. Route 66 –Matkaohjelma: Moottoripyöräillen idästä länteen. Opinnäytetyö, AMK. Karelia-Ammattikorkeakoulu, Matkailun koulutusohjelma.
- Innolink Research Oy. 2011. Suomalaisen saunan kansainvälinen imago tutkimus. Sauna from Finland, Visit Finland. http://www.visitfinland.fi/wp-content/uploads/2013/04/2011-Sauna-From-Finland-ry_kv-saunatutkimus_2011.pdf?dl. 9.5.2017

- Jalkanen, A. 2006. Omintakeinen, yksinkertainen ja kansainvälinen. Television ohjelmaformaatti versioitavana kulttuurituotteena. Tampereen yliopisto.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/93628/gradu01197.pdf?sequence=1>. 9.4.2017.
- Katz, S. 1991. Film Directing Shot by Shot. Michael Wiese Productions.
- Karel, R & Gavin, M. 1999. The Technique of Film Editing. Great Britain. MPG Books Ltd, Bodmin, Cornwall.
- Kiesiläinen, I. 2015. Elokuvan kolme perusasiaa – matkaopas elokuvaamisen ytimeen.
http://www.mystinenportaali.com/mediakasvatus/elokuvan_kolme_perusasiaa_2015.pdf. 25.5.2017.
- Miettunen, H. 1949. Johdatus elokuvan estetiikkaan Porvoo: WSOY
- Miller, C. H. 2011. Digital storytelling. Burlington: Focal Press.
- MTV. 2015. Suomalaisten sosiaalisen median käyttö. Kurio // The Social Media Age(ncy). Laurea ammattikorkeakoulu.
<http://im.mtv.fi/blob/4941078/6c812d65a85598db50814610bd1da47b/suomalaisten-sosiaalisen-median-kaytto-2015-mtv-white-paper-data.pdf>. 5.4.2017.
- Nam Y. 2015. Cinéma Vérité Vs. Direct Cinema: An Introduction. New York Film Academy.
<https://www.nyfa.edu/student-resources/cinema-verite-vs-direct-cinema-an-introduction/>. 20.3.2017.
- National Park Service, 2017. <https://www.nps.gov/index.htm>. 23.3.2017.
- Route 66 Guide; Historic Route 66. 2011-2017. Historic Route 66 travel guide.
<http://www.route66guide.com>. 20.3.2017.
- Santa Fe. 2017. Things to do. Santa Fe Convention Center.
<http://santafe.org>. 22.3.2017.
- Videoflame. 2017. Videoflame Oy. <http://www.videoflame.com>. 28.3.2017.
- Willis Tower 2017. Reimagining an American icon. From street to sky.
<http://www.willistower.com/>. 15.3.2017.

Route 66 -matkaohjelman haastattelukysymykset

Kerro lyhyesti millainen olet motoristimatkoilijana?

Ennen matkaa:

- Kuinka kauan ennen matkaa suunnittelu alkoi?
- Mikä sai teidät lähtemään kyseiselle matkalle?
- Miksi valitsitte juuri Historic Route-66:n?
- Miksi lähditte kyseisellä porukalla matkaan?
- Minkä takia juuri tämä ajankohta?
- Oliko matkan valmistelu helppoa?
- Mitä piti ottaa erityisesti huomioon matkan järjestelyissä?
- Kartoititteko matkatoimistoja enempi ja millä perusteella valitsitte Peter-PanBike:n?
- Otitteko itse selvää etukäteen maja- tai ruokapaikoista? Entä nähtävyyksistä?
- Oliko teillä ennen matkaa erilaisia pelko- tai jännitystiloja joistain asioista?
- Mistä asioista sinulla oli odotukset erityisen korkealla ennen matkaa?

Matkalla:

- Mitkä olivat parhaita kokemuksia tai elämyksiä matkan aikana?
- Mitkä olivat parhaita nähtävyyksiä ja kohteita matkan varrella?
- Sattuiko matkalla jotain odottamatonta, hyvää tai pahaa? Kuinka tilanteista selvittiin?
- Kuinka teidän varusteet toimivat? Oliko vuokrapyörät toimivat ja asiallisen kuntoiset?
- Kuinka ajomatka muuten sujui? Oliko ongelmia esim. virkavallan kanssa, ylinopeuksissa tai pysäköinnissä?
- Tuliko matkalla jotain yllättäviä kustannuksia syystä tai toisesta?
- Sattuiko matkalla mitään odottamattomia vaaratilanteita?

- Pärjäsittekö matkalla suomen kielellä?

Jälkilölyjä:

- Mitä jäi päällimmäisenä mieleen matkasta?
- Pitäisikö seuraavalla kerralla ottaa jotain erityisesti huomioon esim. suunnittelussa? Mikä toimi ja mikä ei?
- Lähtisitkö uudelleen Route-66:lle?
- Oliko Route-66 matkailureitti sellainen kuin odotit? Miksi?
- Täytyivätkö odotukset matkasta vai ylittyivätkö?
- Olisitteko tahtoneet nähdä jotain tiettyjä nähtävyyksiä? Jäikö jotain näkemättä mitä olisit toivonut näkeväsi?

Matkan ideoijille:

- Miksi on lähdetty reissuun?
- Miten järjestelyt ovat toimineet?